

Lily Brooks-Dalton

EL CEL DE MITJANIT

Columna

LILY BROOKS-DALTON
EL CEL DE
MITJANIT

Traducció de Judith Raigal Aran i Alba Dedeu

Columna

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *GOOD MORNING, MIDNIGHT*

PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2020

© LILY BROOKS-DALTON, 2016

© DE LA TRADUCCIÓ: JUDITH RAIGAL I ALBA DEDEU, 2020

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2728-9

DIPÒSIT LEGAL: B. 15.149-2020

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

U

Quan el sol finalment va tornar al cercle polar àrtic i va esquitxar el cel gris amb vetes roses resplendents, l'Augustine era fora, esperant. No havia sentit llum natural al rostre des de feia mesos. La brillantor rosada desbordava l'horitzó i es filtrava en la blavor gelada de la tundra, projectant ombres de color indi per sobre de la neu. L'alba ascendia com un mur de foc afamegat, el rosa delicat s'intensificava cap a un to ataronjat, després carmesí, i anava consumint l'una darrere l'altra les capes espesses de núvol fins a acabar encenent tot el cel. Es va delectar amb la brillantor esmoreïda, la pell li feia pessigolles.

El cel ennuvolat no era habitual durant l'estació primaveral. L'emplaçament de l'observatori es va escollir pels cels clars de la zona, la finor de l'atmosfera polar i l'altitud de la serralada Àrtica. L'Augie va abandonar els esglaons de formigó de l'observatori i va seguir el camí tallat al vessant escarpat de la muntanya; després va bai-

xar cap a la constel·lació de dependències emplaçades en el pendent i va continuar més enllà. Quan va haver passat per davant de la darrera dependència, el sol ja s'havia començat a amagar, el color s'apagava. El dia havia arribat i se n'havia anat en deu minuts, o menys, potser. Els cims coberts de neu s'estenien cap a l'horitzó nord. Cap al sud, l'amplitud de la planura sedosa de la tundra s'allargava cap a la distància. Quan tenia un bon dia, el llenç blanc del paisatge el calmava; quan en tenia un de dolent, només hi veia bogeria. A aquella terra, ell no li importava i no hi havia cap altre lloc on anar. Encara no tenia clar quina mena de dia era aquell.

En una altra vida, sempre que l'entorn el rebutjava, cosa que passava sovint, ho empaquetava tot a la gran maleta de cuir suau i se n'anava a un altre lloc. No és que la maleta fos gaire gran, però contenia de manera ordenada tot el que era essencial per a la seva existència i fins i tot hi quedava una mica d'espai lliure. No li havien calgut mai camions de mudança, ni plàstics de bombolles per embalar, ni festes de comiat. Quan decidia anar-se'n, ho feia en l'espai d'una setmana. De la beca de postgrau al desert d'Atacama del nord de Xile, on va introduir-se en el món de la mort de les estrelles, a Sud-àfrica, Puerto Rico, Hawaii, Nou Mèxic, Austràlia; sempre anava darrere dels telescopis d'última generació, dels sistemes de satèl·lits més grans, com si fossin engrunes de pa escampades per tot el planeta. Com menys interferències terrenals hi hagués, millor. Sempre havia estat així per a l'Augustine.

Els continents i els països no volien dir res per a ell; només li importava el cel, les coses que passaven a l'altre costat de la finestra atmosfèrica. Tenia una ètica de treball sòlida, un ego exorbitant i uns resultats revolucionaris, però no se sentia satisfet d'ell mateix. No se n'havia sentit mai i mai no se'n sentiria. No desitjava l'èxit, ni la fama, sinó que el que volia era passar a la història: volia obrir l'univers pel mig com si fos una síndria vermella, organitzar-ne el poti-poti de llavors sucoses als morros dels seus col·legues i deixar-los amb un pam de nas. Volia engrapar-ne la polpa vermella i suquejant amb totes dues mans i quantificar les entranyes de l'infinit, mirar enrere cap al despertar dels temps i entreveure-hi el començament de tot. Volia que el recordessin.

I ara era aquí, als setanta-vuit anys, al punt més alt de l'arxipèlag àrtic, a l'escorça de la civilització; havia arribat al final del recorregut de l'obra de la seva vida, i l'única cosa que podia fer era sotjar el rostre lúgubre de la seva pròpia ignorància.

Van construir l'observatori Barbeau com una extensió de la muntanya. El puny contundent de la cúpula del telescopi s'alçava desafiant i era la construcció més alta en molts quilòmetres de distància, vigilant la serralada com una guardiana. A aproximadament un quilòmetre cap al sud hi havia una pista d'aterratge i un hangar, on havien compactat i aplanat la tundra amb un bulldòzer que havien aerotransportat des de Groenlàndia, ho ha-

vien senyalat amb banderoles reflectants de color taronja i delimitat amb fileres de llums que ja no funcionaven. L'hangar era buit; la pista, inutilitzable. Els últims avions que ho havien utilitzat havien estat els que havien vingut a recollir els investigadors del centre de recerca, quan les últimes notícies de la civilització, de ja feia més d'un any, havien estat de guerra.

El centre de recerca estava preparat per acollir una dotzena d'investigadors durant nou mesos: barrils de combustible, menjar de llarga durada, aigua purificada, provisions mèdiques, armes i articles de pesca, equipament d'esquí de fons, grampons i cordes d'escalada. Hi havia més equipament d'investigació del que l'Augie podria arribar a fer servir mai, més dades recopilades de les que podria arribar a processar en dotze vides. Se sentia més o menys satisfet de com anaven les coses. L'observatori era el punt de convergència del centre de recerca, situat enmig d'un escampall de dormitoris, unitats d'emmagatzematge i edificis d'ús recreatiu. La seva estructura era un dels elements més permanents de la base; al cap i a la fi, el gran telescopi que acollia era la raó per la qual la resta de coses era allà. Les dependències que envoltaven l'observatori no eren ben bé edificis, sinó més aviat tendes impermeables que es feien servir per menjar, beure, dormir i guardar-hi coses. L'estada de recerca finançada estàndard a Barbeau era d'entre sis i nou mesos, però, abans de l'evacuació, l'Augustine ja feia gairebé dos anys que hi era. I ara ja en feia gairebé tres. Aquell programa atreia una col·lecció d'homes audaçs,

sovint acabats de doctorar, impacients per fugir de la rigidesa dels murs de l'àmbit acadèmic, com a mínim per un temps breu, abans de deixar-se atrapar de nou. L'Augustine sempre havia menyspreat tots aquests investigadors que eren com ratetes de biblioteca; arribaven amb una pila de coneixements teòrics, però de coneixements pràctics, ben pocs o fins i tot cap ni un. Ben mirat, era difícil pensar en algú que no menyspreés.

Contemplant l'horitzó amb els ulls entretancats, només podia veure l'esfera del sol que s'enfonsava darrere d'un tel espès de núvols, el contorn dentat de la serrallada Àrtica la segava per la meitat. Passaven pocs minuts de les dotze del migdia, d'un dia de finals de març. La nit polar per fi havia deixat aquest trosset desolat de terra, i ara el dia aniria tornant gradualment. Començaria a poc a poc, cada dia unes quantes hores més de llum traurien el cap per sobre de la silueta del paisatge. Però ben aviat sortiria el sol de mitjanit i els estels desapareixerien. En arribar, el final de l'esplendor de l'estiu donaria la benvinguda als dies crepusculars de la tardor i després a la negror blavenca de l'hivern, però en aquest precís moment no es podia imaginar res més reconfortant que mirar com es fonia el contorn del sol, assentat a tocar de l'horitzó, regalimant llum a la tundra baixa.

A Michigan, on va créixer l'Augustine, l'hivern arribava lentament: neu pols primerenca, tofes de neu, caramells allargassats i punxeguts, i llavors començava el plic-ploc que ho inundava tot de primavera. Aquí, tot era brusc. Cru. Tan implacable com l'aresta d'un dia-

mant, amb bastes plataformes de gel que no es fonien mai i amb un terra que mai no es desglaçava. Mentre la llum restant del cel del migdia s'anava apagant, observava un os polar avançant a bon pas per una de les crestes de la muntanya en direcció a la mar per caçar. L'Augie hauria volgut introduir-se a la pell gruixuda de l'animal i cosir-la amb ell a dins. Es va imaginar com seria mirar cap a baix i veure-hi un morro i unes potes grandioses, girar-se d'esquena i notar mitja tona de múscul i greix i pèl a sobre del terra glaçat. Treure una foca ocellada del seu forat per sortir a respirar i matar-la amb un cop fort, clavar-li les dents a la carn per arrencar-li trossos fumejants de greix i després deixar-se caure baldat i adormir-se a sobre d'una pila de neu blanca immaculada, tip. Fer-ho tot sense pensar, només deixant-se guiar pels instints; només per la gana i la son. I pel desig, quan fos l'època de l'any adequada, però mai per l'amor, mai per la culpa, mai per l'esperança. Un animal fet per sobreviure, no per reflexionar. Aquella idea gairebé el va fer somriure, però l'Augustine no acostumava a inclinar les comissures de la boca cap amunt.

No entenia pas gaire millor l'amor que aquell os. Mai no l'havia entès. En el passat, havia sentit la fiblada d'una emoció menor —vergonya o penediment o ressentiment o enveja—, però sempre que li havia passat, havia clavat la mirada al cel i havia deixat que se li endugués la por. L'única cosa que li despertava un gran sentiment era el cosmos. Potser el que sentia era amor, però la veritat era que no li havia posat nom conscientment.

La seva era una història d'amor unidireccional que ho comprenia tot amb la buidor i la plenitud de l'univers sencer. No hi sobrava espai, no hi havia temps per malgastar en un amor inferior. Ell ho preferia així.

La vegada que més a prop havia estat de permetre que la seva adoració recaigués en una persona de carn i ossos ja quedava ben lluny. Tenia uns trenta anys quan va deixar embarassada una dona preciosa i d'intel·ligència afilada al centre de recerca a Socorro, a Nou Mèxic. També era científica, una doctoranda que estava acabant la tesi, i la primera vegada que la va veure, l'Augustine va pensar que era extraordinària. Va sentir una espurna càlida quan li va parlar de l'embaràs, com el parpelleig d'una estrella acabada de néixer a sis mil milions d'anys llum. Tangible, bonica, però ja estaria gairebé a punt de morir el dia que li arribés, una resplendor crepuscular. No n'hi havia prou. Va intentar convèncer la dona d'avortar, i se'n va anar de l'hemisferi quan s'hi va negar. Es va estar a l'altre costat de l'equador durant anys, incapaç de suportar la proximitat amb una filla que no tenia la capacitat d'estimar. Al cap d'un temps, es va molestar a saber-ne el nom, l'aniversari. Li va enviar un telescopi amateur dels bons quan va fer cinc anys, una esfera celeste quan en va fer sis, una primera edició de *Cosmos*, de Carl Sagan, quan en va fer set. L'any següent es va oblidar del seu aniversari, però per als nou i els deu li va enviar volums avançats sobre astronomia pràctica. Llavors els va perdre la pista, a totes dues. El tros de roca lunar que li va enviar per a l'aniversari de l'any se-

güent, que havia pispat del Departament de Geologia d'un dels molts llocs en els quals havia fet recerca, li van retornar amb el segell «Adreça incorrecta». No li va donar importància i va decidir deixar-ho estar. Aquest joc amb els regals havia estat imprudent, una relliscada sensible en una vida marcada per la lògica. Després d'allò, va pensar molt poques vegades en aquella dona extraordinària i la seva filla, i finalment les va acabar oblidant, a totes dues.

L'os polar va descendir amb parsimònia per l'altre costat de la muntanya i li va perdre el rastre, engolit per la neu. L'Augie es va encorbar més profundament a dins de la caputxa de la parca, estirant el cordons que li cenyien la peça de roba al voltant del coll. El va assotar una ràfega d'aire glaçat. Va tancar els ulls, va sentir la capa trencadissa de gebre que li cobria els narius, el formigueig dels dits dels peus balbs amagats a dins d'uns mitjons de llana i unes botes pesants. El cabell i la barba se li havien tornat blancs feia trenta anys, però encara li quedaven uns quants pèls negres a la barba i al coll sense emblanquir, com si hagués deixat a mitges la feina d'envellir per embarcar-se en un projecte nou. Ara ja feia anys que era vell, tenia més a prop la mort que el dia del seu naixement, i no podia ni caminar tan lluny ni passar-se tantes hores dret com abans, però va ser aquell hivern en concret que va començar a sentir-se molt vell. Jaio. Era com si estigués començant a encongir-se, la columna vinclant-se lentament a sobre d'ella mateixa, els ossos amuntgant-se cada vegada més. Va començar a

perdre la noció del temps, cosa que no era inusual en la negror infinita de l'hivern, però també va començar a perdre la noció dels seus pensaments. Hi havia estones que, com si estigués en un somni, no tenia clar què pensava uns instants abans, cap a on anava o què havia estat fent. Intentava imaginar-se què passaria amb l'Iris quan ell ja no hi fos. Aleshores s'obligava a treure's aquell pensament del cap; intentava no preocupar-se.

En tornar a la torre de control, el color del cel s'havia anat apagant fins a tornar-se d'un blau crepuscular intens. Va empènyer amb l'espatlla la porta d'acer pesant i la va obrir amb penes i treballs. Ara li costava més que l'any passat. Amb el pas de cada estació, semblava que el cos se li anés fent més fràgil. El vent va tancar amb força la porta darrere seu. Per estalviar combustible, només encenia la calefacció al pis superior de l'observatori: una sola habitació allargada on guardava tots els instruments més preuats, i on ell i l'Iris dormien. Havia reubicat algunes de les comoditats dels pisos inferiors i de les dependències: dues plaques d'inducció, un niu fet amb dos sacs de dormir i matalassos individuals plens de bonys, un assortiment escàs de plats i paelles i coberts, un bullidor d'aigua elèctric. L'Augie havia d'anar fent pauses a cada esglaió mentre pujava les escales. En arribar al tercer pis, va tancar la porta que donava a l'escala perquè no s'escapés l'escalfor. Va començar a desfer-se de totes les capes de roba d'hivern que duia i a deixar-les a la filera

de penjadors de la paret. Massa penjadors per a un sol home. Va deixar les manyoples en dos barrons diferents, es va treure la bufanda i també l'hi va penjar, tot escampant les peces pels penja-robes. Potser ho feia per intentar que l'habitació semblés menys buida; anava omplint l'espai que l'envoltava amb un rastre de coses seves perquè aquella solitud absoluta no fos tan evident. A l'altre extrem, hi penjaven un parell de camises de franel·la, un parell de calçons llargs, jerseis gruixuts. Li va costar descordar-se els botons de la parca i, després, abaixar-se la cremallera. També la va penjar.

No veia l'Iris per enlloc. Parlava molt poques vegades, tot i que de tant en tant se la sentia taral·lejar fluixet melodies que componia ella i que semblaven pujar i baixar amb el so del vent que colpejava la cúpula que tenien a sobre: l'orquestra ambiental. Es va aturar i va parar l'orella, però no va sentir res. La majoria de les vegades, l'Augustine no la veia perquè l'Iris estava ben quieta en algun lloc, i per això examinava l'habitació atentament en busca d'un parpelleig subtil, esforçant-se per sentir el soroll prim de la seva respiració. Només eren ells dos a l'observatori, i el telescopi, i la tundra. Tots els altres investigadors civils havien anat en avió a la base militar més propera feia gairebé un any, i des d'allà havien tornat a casa seva per poder-se reunir amb la família. Que passava alguna cosa catastròfica al món exterior, però això era tot el que els havien dit. Els altres investigadors no van posar en dubte la versió dels que els havien vingut a rescatar, de manera que es van afanyar a

fer les maletes i van seguir les instruccions de l'equip d'evacuació, però l'Augustine no se'n va voler anar.

La unitat de les forces aèries que va arribar per traslladar els científics a casa seva va reunir tothom al despatx del director abans de començar a desmantellar la base. El capità va llegir en veu alta el nom de tots els investigadors i els va donar instruccions sobre quan i com embarcar a l'Hèrcules, que ja els esperava a la pista.

«Jo no vinc», va dir l'Augustine quan van cridar el seu nom. Un dels militars es va posar a riure. Hi va haver científics que van sospirar. A la primeria, ningú no se'l va prendre seriosament. Però l'Augustine no tenia cap intenció de canviar de parer. No l'arriarien en aquell avió com si fos bestiar; aquí, hi tenia la seva feina. Aquí, hi tenia la seva vida. Se'n sortiria bé sense els altres, i se n'aniria quan arribés el moment i estigués preparat per fer-ho.

«No hi haurà viatge de tornada, senyor», va dir el capità, que ja començava a impacientar-se. «S'abandonarà totes les persones que es quedin en aquesta base. O en marxa amb nosaltres ara o ja no en marxarà».

«Entesos», va dir l'Augustine. «I jo no vinc».

El capità va examinar el rostre de l'Augustine i només hi va veure un home vell i grillat, prou grillat per estar parlant seriosament. Tenia l'aspecte d'un animal salvatge: ensenyava les dents, tenia el pèl facial ericàt i ho observava tot sense parpellejar. El capità ja tenia massa coses a fer i no podia perdre temps intentant raonar amb algú que no entenia raons. Havia de preocu-

par-se de massa persones, havia d'empescar-se com transportar massa equipatge, i de temps, no en tenia gaire, de temps. Va ignorar l'Augustine i va acabar la reunió, però quan els altres investigadors sortien del despatx, afanyant-se per anar a fer les maletes, el capità li va barrar el pas.

«Senyor Lofthouse», li va dir en un to de veu indubtablement hostil. «Està cometent un error. No obligaré un home gran a pujar a un avió, però cregui'm, ningú fa broma sobre les conseqüències de tot això. No hi haurà viatge de tornada».

«Capità», va dir l'Augustine, apartant-se la mà que l'home li havia posat a sobre del braç. «Entesos. Ara, faci el favor d'apartar-se».

El capità va brandar el cap i va observar com l'Augustine se n'anava ofès i tancava de cop la porta del despatx del director. L'Augie es va retirar al pis superior de l'observatori i es va quedar dret de cara a les finestres que donaven al sud. A sota, els altres científics es movien amb inquietud entre les tendes i les dependències traginant paquets i maletes, amb els braços carregats de llibres, d'equipament i de records. Quatre motos de neu mal comptades feien viatges ben carregades muntanya amunt i muntanya avall cap a l'hangar, i mentre l'Augie s'ho mirava, els científics van començar a escolar-se per la pista fins que es va quedar tot sol.

L'avió es va enlairar entre els plecs de tundra on hi havia enclavat l'hangar, fora del seu camp de visió, i l'Augustine va observar com desapareixia cel pàl·lid

amunt, mentre el retrò del motor es fonia amb el gemec del vent. No es va moure d'aquella posició durant una bona estona, deixant que la solitud de la situació se li anés acomodant a la consciència. Finalment, es va girar per donar l'esquena a la finestra i va examinar la sala de control. Va començar a apartar les coses que els seus col·legues havien deixat enrere i va reajustar l'espai per allotjar-s'hi ell i només ell. Les paraules del capità, «No hi haurà viatge de tornada», no paraven de ressonar en aquell silenci sobtat. Va intentar digerir la realitat de tot allò per entendre què volia dir de debò, però era una idea una mica massa definitiva, una mica massa radical, per acceptar-la. La veritat era que l'Augustine no tenia ningú amb qui tornar. Com a mínim si es quedava allà, no hi havia ningú que l'hi recordés.

Va ser al cap d'un o dos dies que va trobar l'Iris, amagada en un dels dormitoris buits, arraulida a sobre del matalàs de baix d'una de les lliteres, abandonada com una maleta oblidada. Primer, se la va quedar mirant durant una estona amb els ulls entretancats, desconfiant del que veia. Era petita, potser uns vuit anys —l'Augie no n'estava segur—, tenia els cabells foscos, gairebé negres, i li queien a sobre de l'espatlla formant una mena de massa d'embulls. Tenia uns ulls rodons i de color avellana que semblava que miressin a tot arreu alhora, i se la veia calmada, però alerta, com un animaló recelós. De fet, s'estava tan quieta que gairebé es va arribar a pensar que la vista l'enganyava, però llavors la nena es va moure i el marc metàl·lic de la llitera va grinyolar a sota seu.

L'Augustine es va fregar les temples amb les puntes dels dits.

«Això ha de ser una broma», va dir-se. «Va, home, va!». Es va girar i la va cridar fent-li un senyal amb la mà. La nena no va dir res, només el va seguir fins a la sala de control. Li va donar una bosseta de fruita deshidratada i nous, mentre posava a escalfar un cassó d'aigua, i s'ho va menjar tot. Li va preparar un sobre de farina de civada instantània i també se la va acabar.

«És ridícul», va dir-se. La nena seguia sense dir res. Li va donar un llibre i ella el va fullejar; no hagués sabut dir si l'estava llegint o no. L'Augustine es va centrar en la feina i va intentar ignorar la inexplicable i inconvenient presència d'una nena petita que no recordava haver vist mai abans.

Algú la trobaria a faltar, és clar. Vindrien a buscar-la en qualsevol moment. Segur que havia estat cosa de la commoció provocada per aquell èxode; un creuament de cables que havia fet que se la deixessin. «Em pensava que era amb tu», «Mira, doncs jo em pensava que era amb tu». Però va arribar el vespre i encara no havia tornat ningú. L'endemà, va enviar una alerta per ràdio a la base militar, un campament que hi havia durant tot l'any a la zona més al nord de l'illa d'Ellesmere. Cap resposta. Va escanejar la resta de freqüències, totes, i mentre anava canviant de banda radiofònica, el va envair una onada de terror. Als senyals de radioaficionats, no s'hi sentia res; els satèl·lits de comunicació d'emergència només emetien un to buit; fins i tot als canals d'aviació militars no se

sentia ni piu. Era com si no quedés cap transmissor de ràdio al món, o potser era que ja no hi quedava cap ànima per fer-los servir. Ho va seguir intentant. Res. Normés interferències. Es va convèncer a ell mateix que devia ser un problema tècnic. Alguna tempesta. Va decidir tornar-ho a intentar l'endemà.

Però, i la nena? No sabia què fer amb ella. Quan li feia preguntes, se'l mirava amb una mena de curiositat objectiva, com si els separés una finestra insonoritzada. Com si estigués buida: una nena vàcua de cabells salvatges i ulls solemnes, i sense veu. La tractava com un animal de companyia perquè no sabia què més podia fer. Ho feia amb una amabilitat maldestra, però com si fos una criatura d'una altra espècie. L'alimentava quan ell s'alimentava. Li parlava quan a ell li venia de gust parlar. La treia a passejar. Li donava coses per jugar o per mirar: un walkie-talkie, un mapa de les constel·lacions, una bosseta coberta de florit amb una barreja de flors seques que havia trobat en un calaix buit, una guia de camp de l'Àrtic. Ho feia tan bé com podia i sabia que això volia dir que no ho feia gaire bé, però la nena no era cosa seva i ell no era de la mena de persones que va per la vida adoptant animals abandonats.

Aquella tarda fosca, tot just després que el sol hagués sortit i s'hagués amagat una vegada més, l'Augustine la buscava a tots els llocs habituals: amagada a sota d'una pila de sacs de dormir com si fos un gat mandrós, burxant l'interior d'un reproductor de DVD espatllat amb un tornavís; contemplant el vidre gruixut i brut que do-

nava a la inacabable serralada Àrtica. No li veia el pèl per enlloc, però l'Augustine no estava preocupat. De tant en tant s'amagava, però si sortia a passejar sense ell, no s'allunyava mai gaire, i sempre acabava sortint del seu amagatall abans que passés massa temps. Li permetia tenir els seus amagatalls, els seus secrets. No tenia nines, ni llibres infantils, ni gronxadors, ni res que pogués dir que era seu. Era just. A més, es recordava a si mateix que en realitat no li importava.

Durant la llarga nit polar, després d'un quantes setmanes de foscor total i gairebé dos mesos després de l'evacuació, l'Iris va trencar el seu silenci per fer una pregunta a l'Augustine.

—Quant falta perquè arribi el matí? —va dir la nena.

Era la primera vegada que la sentia emetre algun so que no fos aquella manera de taral·lejar tan inquietant a la qual s'havia acabat acostumant; aquella mena d'ària de notes prolongades i esborronadores que li sortien de la profunditat de la gola mentre mirava cap a l'exterior des de les finestres de la torre de control, com si estigués narrant els moviments subtils d'aquell paisatge estèril en una altra llengua. Quan per fi aquell dia va parlar, la veu li va sortir com un xiuxiueig engolat. Era més greu del que s'esperava, i demostrava més seguretat de la que s'havia imaginat. Ja s'havia començat a qüestionar si potser no podia parlar o si potser parlava una altra llengua, però aquelles primeres paraules van sortir com si res

dels seus llavis, pronunciades en un accent estatunidenc, o potser era canadenc?

—Ja som gairebé a la meitat —li va contestar, sense demostrar-li de cap manera que ella acabés de fer alguna cosa extraordinària, i ella va fer que sí amb el cap, també sense indicar cap mena de sorpresa. La nena va seguir mastegant la cecina que menjaven per sopar, agafant la tira de carn amb totes dues mans i estirant-la amb cada mossegada com si fos una bestioleta carnívora aprenent a fer servir les dents. Li va allargar una ampolla d'aigua i va començar a pensar en totes les preguntes que tenia per a ella, però aleshores va adonar-se que no en tenia pas gaires. Li va preguntar com es deia.

—Iris —li va contestar, sense deixar d'observar la foscor de la finestra.

—Que bonic —va comentar, i ella va arrufar les celles al seu reflex de la finestra. Ja no es deien aquesta mena de coses a les noiets encantadores? Que no els agradava sentir-les?

—Qui són els teus pares? —es va aventurar a preguntar-li al cap d'un moment, una pregunta que evidentment ja li havia fet, i no es podia estar de demanar-li una altra vegada. Potser finalment podria resoldre el misteri de la presència de la nena en aquell lloc i descobrir quins investigadors se l'havien deixat allà. Va seguir amb la mirada clavada a la finestra, mastegant. Aquell dia ja no va dir res més, ni el següent tampoc.

A mesura que passaven els dies, l'Augustine va començar a apreciar el silenci de la nena. Era una criatura

intelligent, i per a ell la intel·ligència era un valor que estava per damunt de tot. Va pensar en com a la primeria va rondinar mòrbidament, tot just després de trobar-la, quan encara examinava una vegada i una altra les bandes de radiofreqüència i tenia l'esperança que vindrien a buscar-la, que emergiria la veu d'algú en aquell silenci desolador per venir-la a recollir i el deixaria en pau. Fins i tot llavors, quan ell no parava de donar voltes als coms i als perquès —per què les bandes de radiofreqüència eren buides, com podia ser que fos allà, etc.—, la nena simplement havia acceptat aquella realitat i s'hi havia començat a adaptar. La irritació que li provocava la presència i després el silenci de la nena havien acabat desapareixent. La llavor de l'admiració va començar a arrel·lar i va deixar estar les preguntes que havien quedat sense contestar. Quan la llarga nit embolcallava el cim de la seva muntanya, l'única pregunta important era la que havia fet ella: quant duraria aquella foscor.

«Què pensaries si et digués que aquella estrella d'allà és en realitat un planeta?», li va preguntar un dia la seva mare, assenyalant-li el cel. «Em creuries?». Ell li havia contestat amb entusiasme que sí, que la creuria, i ella li havia dit que era un bon nen, un nen llest, perquè aquell puntet blanc ardent que hi havia just a sobre de les teulades era Júpiter.

L'Augustine l'adorava quan era petit, abans que comencés a entendre que no era com les altres mares que

vivien al seu carrer. El captivava la seva emoció i l'abatia la seva tristor; s'adaptava als seus estats d'ànim amb una lleialtat fervent, com un gos impacient. Va tancar els ulls i va veure els cabells de la seva mare, uns rínxols de color marró combinats amb flocs de gris, els llavis mal resseguits amb un pintallavis de color bordeus —pintats sense tenir un mirall al davant—, aquella brillantor esbalaidora en els ulls quan assenyalava l'estrella més brillant de totes, solcant l'aire per sobre del seu barri de Michigan.

Si aquell nen bo i llest s'hagués trobat sol enmig d'un lloc inhòspit com aquest, amb l'única companyia d'un home vell i desconegut per cuidar-lo, segurament s'hauria posat a plorar o a cridar, o s'hauria enrabiada. L'Augustine mai havia estat precisament un nen valent. Molt probablement hauria intentat escapar-se alguna vegada poc convençut; hauria agafat unes quantes provisions i s'hauria dirigit cap a una distància desoladora, en direcció a casa, però hauria tornat al cap de poques hores. I si de petit li haguessin dit que ell no tenia cap casa a on tornar, que no l'esperava cap mare que li pogués calmar l'enrabiada, que al món ja no hi quedava ningú per a ell, què hauria fet aleshores?

L'Augustine va estudiar detingudament quines opcions tenia amb la seva nova companyia. Ara, en aquest punt de la vida, estava atrapat en els records. No havia estat mai dels qui pensen en el passat, però d'alguna manera la tundra havia fet que li tornés tot, experiències que pensava que havia deixat enrere feia molt de temps. Recordava els observatoris tropicals on havia treballat,

les dones que havia tingut entre els braços, els articles que havia escrit, les conferències que havia fet. Hi va haver una època en què a les seves ponències hi assistien centenars de persones. I en acabar-les sempre l'esperava un grupet d'admiradors que li volien demanar un autògraf, «el seu autògraf!». El perseguïen els seus èxits, fantasmes de les relacions sexuals, dels triomfs i dels descobriments, de totes les coses que en un altre moment li havien semblat que eren molt importants. Ara ja no en tenien cap, d'importància. El món que hi havia més enllà de l'observatori s'havia quedat en silenci, buit. Aquelles dones segurament eren mortes, les publicacions s'havien convertit en cendra, i dels auditoris i els observatoris ja només en devia quedar la runa. Sempre s'havia imaginat que els seus descobriments s'explicarien a les universitats quan ja no hi fos, que les generacions d'acadèmics que encara havien de néixer en parlarien en els seus articles. S'havia imaginat que el seu llegat perduraria durant segles. D'aquesta manera la seva pròpia mortalitat li havia semblat intranscendent.

Es preguntava si l'Iris pensava en la seva vida anterior. Si la trobava a faltar. Si entenia que havia desaparegut. La casa que devia tenir en algun lloc, potser algun germà o alguna germana, o potser totes dues coses. Els pares. Els amics. L'escola. Es preguntava què devia trobar més a faltar. Quan ja s'atansava el final de la llarga nit, passejaven junts pel perímetre del centre de recerca arrossegant els peus per una capa de neu pols nova que s'arremolinava a sobre de la neu compacta. La lluna bai-

xa il·luminava els seus passos. S'abrigaven amb les peces de roba que més tapaven, amagats darrere dels plecs gruixuts de les parques com si fossin caragols a dins de la closca. La bufanda que l'Iris duia per sobre del nas i de la boca li amagaven l'expressió. S'havien format caramells a les celles i a les pestanyes de l'Augustine i ho veia tot envoltat per un marc blavenc i brillant. De sobte, l'Iris es va aturar i amb una manyopla que li anava massa gran va assenyalar cap al cel, directament a sobre dels seus caps, on brillava l'estel del Nord. Va seguir la mirada de la nena.

—L'estrella polar —va dir ella, amb una veu apagada, darrere de les capes de roba.

Ell va fer que sí, però la nena havia seguit caminant. No era una pregunta; era una afirmació. Al cap d'uns instants, ja tornava a ser amb ella. Per primera vegada, va agrair de debò la seva companyia.

A l'Augie, quan va decidir no moure's de l'observatori, li havia semblat que la feina —registrar dades i introduir seqüències d'estrelles— tenia una gran importància. Després de l'èxode i del silenci radiofònic que el va seguir, va pensar que era més essencial que mai seguir observant, catalogant i contrastant. Era l'única cosa que s'interposava entre ell i la bogeria, una membrana fina feta d'utilitat i rellevància. S'esforçava perquè el cap li continués barrinant al ritme habitual. Assimilar el final de la immensitat de la civilització gairebé superava les

seves capacitats, i mira que n'estava, d'acostumat a absorbir la immensitat. Era més estrany i més colossal que cap altra cosa que hagués contemplat abans. La mort de la humanitat. La desaparició de l'obra de la seva vida. Un recalibratge de la seva pròpia importància. I per això va consagrar el seu temps a les dades cosmològiques que seguien arribant escopetejades de l'espai exterior. Potser sí que el món més enllà de l'observatori s'havia quedat en silenci, però l'univers, no. Al principi, les tasques tècniques de manteniment del telescopi, el seguiment dels programes per arxivar les dades i l'àncora calmada i indiferent de la presència de l'Iris havien evitat que perdés el senderi. A l'Iris no se la veia afectada, i de seguida s'entretenia amb un llibre, un sopar o amb el paisatge. Era immune al pànic de l'Augie. Finalment va aconseguir sobreposar-se a l'estat de les coses i es va calmar. Va acceptar la futilitat, i aleshores la va superar. Va moderar el ritme; ja no tenia cap data límit, no hi havia cap final a la vista. Les dades eren constants, sense afectacions. Va reprogramar el visor del telescopi per veure-hi coses que l'encuriosien i va començar a passar més estones fora, passejant pels voltants dels edificis abandonats del centre de recerca, acompanyat pel blau intens de la llarganit. Va traslladar totes les coses que feia servir al pis superior de l'edifici de control, una a una. Va arrossegar els matalassos per la neu, l'un darrere l'altre, i els va pujar per les escales, d'un en un. L'Iris el seguia amb tot d'utensilis de cuina embalats. Quan es va aturar per recuperar l'alè i va mirar enrere, es va adonar que els portava bé. Era una

na petita forta, i resistent. Junts van treure els objectes essencials dels dormitoris i els van pujar fins al tercer pis, on només hi havia escriptoris, ordinadors i arxivadors plens de paper. Hi van dur reserves d'aliments enllaunats i liofilitzats, aigua embotellada, combustible per al generador, acumuladors. L'Iris es va ficar a la butxaca una baralla de cartes. L'Augustine va rescatar un globus terraqüi en tons sèpia d'un dels dormitoris i se'l va posar a sota del braç amb l'eix de llautó clavant-se-li a les costelles a través del teixit gruixut de la parca.

El tercer pis era prou gran per a tots dos, però era sorprenent la quantitat de trastos que hi havia quan s'hi van traslladar: màquines inútils i anacròniques, articles de feia anys amb hipòtesis que feia temps que s'havien refutat, números antics de *Sky & Telescope* potinejats. Mentre buscava una superfície buida per posar-hi el seu nou globus terraqüi, en veure que no n'hi havia cap, l'Augustine el va deixar a terra, va obrir una finestra pesant amb dificultat, i sense cap mena de cerimònia prèvia va empènyer un monitor d'ordinador vell i ple de pols finestra avall. L'Iris, que era en un racó ablanint els sacs de dormir, va córrer cap allà i es va quedar mirant les restes que en van quedar, uns quants bocins foscos escampats a sobre de la neu clara, alguns encara rodolaven muntanya avall. Se'l va mirar amb un interrogant silenciós als ulls.

—Trastos —va dir l'Augie, i va col·locar el globus terraqüi de tons sèpia a l'espai que havia ocupat el monitor. Hi quedava elegant, un toc de bellesa enmig del de-

tritus de la ciència. Baixaria més tard, un cop hagués sortit la lluna, i recolliria les restes del monitor, però l'havia fet sentir bé enviar aquell trasto finestra avall. Un petit desfogament. Va agafar el teclat d'aquell monitor, el cable del ratolí embolicat al voltant, i el va donar a l'Iris. Sense esperar ni un instant, la nena el va llençar a la nit com si fos un frisbi, i junts van guaitar per la finestra cap a l'aire amargament fred de l'exterior i van veure com desapareixia, giravoltant cap a la foscor.

Quan el sol va tornar a aparèixer, tots dos van començar a passejar més enllà de les dependències per veure'l sortir i pondre's. Al principi, no trigava gaire a fer-ho. El sol sortia decidit de sota l'horitzó i projectava un arc de color taronja suau que n'anunciava l'arribada i inundava la tundra d'un rosa encès, i de seguida que aclaria els cims nevats, es tornava a amagar i escampava capes de color violeta i rosa i blau gèlid cap al cel, com si fos un pastís amb unes quantes capes de farciment. En una de les valls de la vora, l'Augustine i l'Iris s'entretenien observant un ramat de bous mesquers que hi venien diàriament i que fregaven el terra cobert de neu amb el morro. L'herba que menjaven resultava invisible des del lloc on ell i l'Iris seien, però l'Augie sabia que hi era; sabia que hi havia tiges rectes que empenyien la neu cap amunt, o potser atrapades a sota. Els bous mesquers eren grandiosos i els cobria una capa de pèl plena de rastes gruixudes que gairebé fregaven el terra. Amb unes banyes llargues i

ganxudes que apuntaven al cel. Semblaven d'una altra època, gairebé de la prehistòria. Feia la impressió que molt abans que els humans adoptessin la posició bípeda, aquelles bèsties ja pasturaven per allà i que seguirien fent-ho durant molt de temps, fins i tot quan les ciutats construïdes pels homes i les dones tornessin a convertir-se en terra i prou. El ramat havia deixat astorada l'Iris. Havia anat convencent l'Augustine perquè dia rere dia s'hi anessin apropant una miqueta més, estirant-lo de la màniga en silenci.

Al cap d'un temps, quan el sol havia començat a estar-se unes quantes hores seguides al cel, l'Augustine va començar a mirar-se aquells animals amb uns altres ulls. Li va venir al cap un armariet que tenien a l'observatori amb tot d'escopetes que no havia fet servir mai. Va pensar en com seria assaborir carn fresca, després de passar gairebé un any amb aliments que no caducaven, ni tenien cap gust. Va provar d'imaginar-se sacrificant una d'aquelles criatures llanudes, tallant bistecs i costelles, separant els òrgans i els ossos de la carn, però ni la seva imaginació ho podia suportar. Era una persona massa aprensiva, massa dèbil per aguantar la sang i la violència. Però què passaria quan les provisions comencessin a acabar-se? Aleshores sí que seria capaç de suportar-ho?

S'esforçava a imaginar-se quin futur podia tenir l'Iris en un lloc com aquell, però aquell pensament el feia sentir desesperançat i inútil i cansat. I una cosa més: enfadat. El feia enfadar que aquella responsabilitat li hagués tocat a ell, que no pogués deixar-la enrere o endos-

sar-l'hi a algú altre. El feia enfadar que aquella nena sí que li importava, malgrat que s'esforçava tant com podia perquè no fos així. El desordre de la supervivència era molt desagradable. S'estimava més no pensar-hi. Optava per admirar la inclinació gradual de la trajectòria del sol mentre descendia; llavors esperava pacientment que les estrelles apareguessin. Tot d'una un puntet platejat que es movia massa ràpid i brillava amb massa intensitat per ser un cos celeste va emergir de darrere les muntanyes. Va veure com s'elevava uns quaranta graus cap al cel blau que cada vegada tenia un to més intens. Va trigar un moment, però a mesura que girava cap a l'horitzó sud-oest, va adonar-se que era l'Estació Espacial Internacional, que seguia en òrbita, que seguia reflectint la llum del sol cap a un planeta Terra enfosquit.